

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและความเป็นมา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ยึดหลักการในการวางแผนที่สำคัญคือ “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” “การพัฒนาที่ยั่งยืน” และ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และจุดเปลี่ยนที่สำคัญในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) โดยแผนพัฒนาฉบับที่ 12 เป็นแผนแรกที่ใช้ให้เป็นกลไกเชื่อมโยงสู่การพัฒนาสู่การปฏิรูปประเทศ และการพัฒนาสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข วิสัยทัศน์ประเทศไทยตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มียุทธศาสตร์ที่สำคัญ 6 ด้าน คือ 1) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง 2) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ 4) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม 5) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 6) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2560)

รัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายการบริหารประเทศต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 ที่เกี่ยวข้อง“จัดให้มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษาทางเลือกไปพร้อมกัน เพื่อสร้างคุณภาพของคนไทยให้สามารถเรียนรู้ พัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ ประกอบอาชีพและดำรงชีวิตได้ โดยมีความรู้และทักษะที่เหมาะสม เป็นคนดีมีคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพการเรียนรู้ โดยเน้นการเรียนรู้เพื่อสร้างสัมมาชีพในพื้นที่ ลดความเหลื่อมล้ำ และพัฒนากำลังคนให้เป็นที่ต้องการเหมาะสมกับพื้นที่ ทั้งในด้านการเกษตร อุตสาหกรรมและธุรกิจบริการ” (ราชกิจจานุเบกษา. 2557) นอกจากนี้ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนพ.ศ.2551 มาตรา72กำหนดให้ส่วนราชการมีหน้าที่ดำเนินการให้มีการเพิ่มพูนประสิทธิภาพและเสริมสร้างแรงจูงใจแก่ข้าราชการพลเรือนสามัญ เพื่อให้ข้าราชการพลเรือนสามัญมีคุณภาพ คุณธรรม จริยธรรม คุณภาพชีวิตมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติราชการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐและตามหลักเกณฑ์การเข้าสู่ตำแหน่งนักบริหารระดับต้น ที่กำหนดให้ต้องผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรนักบริหารระดับสูงของสำนักงาน ก.พ. หรือหลักสูตรที่สำนักงาน ก.พ. รับรอง เป็นคุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับการพิจารณาคัดเลือกและแต่งตั้งให้เข้าสู่ตำแหน่งนักบริหารระดับต้น ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 80 ให้มีการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งบางตำแหน่งและบางวิทยฐานะ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดี คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพที่เหมาะสมในอันที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ราชการเกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความก้าวหน้าแก่ราชการ (ราชกิจจานุเบกษา. 2551)

กระทรวงศึกษาธิการมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาของประเทศมีนักบริหารระดับสูงจำนวนมากที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน มีหน้าที่สำคัญในการกำหนดนโยบายด้านการบริหารจัดการการศึกษาและขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลสู่ความสำเร็จผู้บริหารทุกระดับต้องได้รับการพัฒนา เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560) การพัฒนาผู้นำหรือผู้บริหารของภาคราชการให้เป็นกลไกหลักสำคัญที่จะขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาลและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ได้ถูกกำหนดให้เป็นเป้าหมายยุทธศาสตร์ที่สำคัญทั้งของรัฐและสำนักงาน ก.พ.อย่างต่อเนื่อง (สำนักงาน ก.พ.2559)

หลักสูตรพัฒนานักบริหารระดับสูง กระทรวงศึกษาธิการ (นบส.ศธ.) มุ่งเน้นเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้กับนักบริหารของทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบการบริหารจัดการการศึกษาของชาติให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เสริมสร้างความสามัคคีและวิสัยทัศน์ร่วมกันของนักบริหารทุกภาคส่วนอย่างเป็นเอกภาพ รวมทั้งสร้างเครือข่ายนักบริหาร ให้เกิดพลังร่วมในการเสริมสร้างนวัตกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม การขับเคลื่อนนโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน และการปฏิรูปการศึกษาของชาติ ให้สอดคล้องกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และแผนยุทธศาสตร์ 20 ปี โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ทางการบริหารจัดการ สะท้อนภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคำนึงร่วมในการผนึกกำลัง (Synergy) ขับเคลื่อนการบริหารจัดการภาครัฐและการพัฒนาการศึกษาให้บรรลุตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ บนหลักธรรมาภิบาลและจรรยาบรรณของวิชาชีพต่างๆ เพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง (สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา. 2560).

สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาเป็นหน่วยงานหลักของกระทรวงศึกษาธิการ ทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการฝึกอบรมและพัฒนาผู้บริหารการศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งผู้บริหารประจำการ (In-Service Training) การฝึกอบรมเฉพาะสาขาวิชา (Specialized Training) และการฝึกอบรมเตรียมผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารหน่วยงานทางการศึกษา นอกจากนี้ยังจัดประชุมสัมมนาระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาตามความต้องการ ของกรมกองต่าง ๆ ซึ่งได้พัฒนาผู้บริหารระดับสูงมาแล้วตั้งแต่ ปี 2554 ดำเนินการพัฒนามาแล้ว จำนวน 6 รุ่น และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 นี้ เป็นรุ่นที่ 8 หลักสูตรดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนานักบริหารระดับสูงขององค์กรต่างๆ ให้เป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีคุณธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดีสามารถผนึกกำลังขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาของประเทศสู่มาตรฐานสากล เพื่อให้กระบวนการพัฒนานักบริหารการศึกษาระดับสูง สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานหลักสูตรฝึกอบรมนักบริหารระดับสูง ที่ ก.พ. และ หลักเกณฑ์อื่นที่ ก.ค.ศ กำหนด เพื่อพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงทุกระดับในองค์กรให้สามารถเป็นผู้นำที่ผลักดันนโยบายการพัฒนาการศึกษาของชาติให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา. 2560)

ดังนั้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีการประเมินผลการดำเนินโครงการพัฒนาผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ (นบส.ศธ.) รุ่นที่ 7 เพื่อให้ทราบถึงระดับคุณภาพในการพัฒนาตามหลักสูตรดังกล่าว

2. วัตถุประสงค์

รายงานการวิจัยเรื่องการประเมินผลการดำเนินโครงการพัฒนานักบริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ (นบส.ศธ.) รุ่นที่ 7 มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

2.1 เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์การพัฒนานักบริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ (นบส.ศธ.) รุ่นที่ 7

2.2 เพื่อประเมินผลระดับคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การพัฒนานักบริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ (นบส.ศธ.) รุ่นที่ 7

2.3 เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการพัฒนานักบริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ (นบส.ศธ.) รุ่นที่ 7

2.4 เพื่อประเมินผลลัพธ์การพัฒนาโครงการพัฒนานักบริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ (นบส.ศธ.) รุ่นที่ 7

3. ขอบเขต

3.1 **ขอบเขตด้านเนื้อหา** ได้แก่ ขอบเขตตามการพัฒนานักบริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ (นบส.ศธ.) รุ่นที่ 7 แบ่งออกเป็น 2 ช่วง 5 ส่วน ได้แก่ ช่วงที่ 1 ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 การปฐมนิเทศและกระบวนการคิดเพื่อพัฒนาผู้บริหาร และช่วงที่ 2 ประกอบด้วยส่วนที่ 2 การนำองค์ความรู้สู่ผลสัมฤทธิ์ มี 5 หมวดวิชา ส่วนที่ 3 การพัฒนาการศึกษาของชาติ มี 4 หมวดวิชา ส่วนที่ 4 การเสริมสร้างประสบการณ์กับบริหารเชิงประจักษ์ และส่วนที่ 5 การประมวลองค์ความรู้ (Reflection Learning และ Integrative Model of Lessons Learned)

3.2 **ขอบเขตด้านประชากร** ได้แก่ ผู้เข้ารับการพัฒนานักบริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ (นบส.ศธ.) รุ่นที่ 7 ในปี พ.ศ. 2560 ณ สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งผ่านการคัดเลือกจากส่วนราชการสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและสังกัดส่วนราชการอื่น จำนวนรวมทั้งสิ้น 61 คน

3.3 **ขอบเขตด้านเวลา** ตั้งแต่วันที่ 5 มีนาคม 2560 ถึง วันที่ 21 ธันวาคม 2560

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

4.1 ผลการประเมินผลและการติดตามประเมินผลการพัฒนานักบริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ (นบส.ศธ.) รุ่นที่ 7 ทำให้ข้อมูลสำคัญถึงความสำเร็จของการดำเนินการพัฒนา ระดับคุณภาพ ผลลัพธ์การพัฒนา

4.2 สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา และส่วนราชการต้นสังกัด รวมทั้งหน่วยงานกลางการพัฒนาทรัพยากรบุคคลสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนานักบริหารระดับสูงของส่วนราชการ

4.3 สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรพัฒนานักบริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ (นบส.ศธ.) รุ่นต่อไป

4.4 ผู้บริหารระดับสูงใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนานักบริหารระดับสูง และระดับอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

5. คำนินยามศัพท์เฉพาะ

5.1 โครงการพัฒนานักบริหารระดับสูง กระทรวงศึกษาธิการ (นบส.ศธ.) รุ่นที่ 7 หมายถึง การจัดกิจกรรมการพัฒนาให้กับนักบริหารระดับสูง กระทรวงศึกษาธิการ (นบส.ศธ.) ระหว่างวันที่ 5 มีนาคม 2560 ถึง วันที่ 22 กรกฎาคม 2560 ที่จัดโดยสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา มีผู้เข้ารับการพัฒนาที่ได้รับการคัดเลือกตามกระบวนการ รวมทั้งสิ้น 61 คน โดยการทดลองใช้ (ร่าง) หลักสูตรพัฒนานักบริหารระดับสูง กระทรวงศึกษาธิการ (นบส.ศธ.) (ฉบับปี พ.ศ. 2560)

5.2 การประเมินผลการดำเนินโครงการพัฒนานักบริหารระดับสูง กระทรวงศึกษาธิการ (นบส.ศธ.) รุ่นที่ 7 หมายถึง กระบวนการตรวจสอบและตัดสินคุณค่า (Value Judgment) การดำเนินงานการพัฒนานักบริหารระดับสูง กระทรวงศึกษาธิการ (นบส.ศธ.) รุ่นที่ 7 ใน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การประเมินผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตามหลักสูตรพัฒนาผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ (นบส.ศธ.) รุ่นที่ 7 2) การประเมินผลระดับคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การพัฒนาตามหลักสูตรฯ 3) การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการพัฒนาตามหลักสูตรฯ และ 4) ประเมินผลโครงการพัฒนานักบริหารระดับสูง กระทรวงศึกษาธิการ (นบส.ศธ.) รุ่นที่ 7

5.3 ผลสัมฤทธิ์การพัฒนาของผู้เข้ารับการพัฒนา หมายถึง องค์ประกอบสำเร็จการพัฒนาของผู้เข้ารับการพัฒนาตามหลักสูตรพัฒนาผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ (นบส.ศธ.) รุ่นที่ 7 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ระยะเวลาการพัฒนา ผลงานการศึกษา ความประพฤติ และการผ่านการพิจารณาและได้รับอนุมัติให้สำเร็จการพัฒนา

5.3.1 ระยะเวลาการพัฒนา หมายถึง การพัฒนาส่วนที่ 1 ผู้เข้ารับการพัฒนาดำเนินการพัฒนาครบ ร้อยละ 100 หากเข้ารับการพัฒนาในส่วนนี้ไม่ครบ ร้อยละ 100 จะไม่สามารถเข้ารับการพัฒนาในส่วนที่ 2 ส่วนที่ 3 ส่วนที่ 4 และส่วนที่ 5 ได้ การพัฒนาส่วนที่ 2 - 5 ผู้เข้ารับการพัฒนาดำเนินการพัฒนา ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80 ของระยะเวลาที่กำหนดในหลักสูตร โดยกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ ดังนี้ หากขาดการเข้ารับการพัฒนามากกว่า ร้อยละ 20 แต่ไม่เกิน ร้อยละ 40 ให้ผู้เข้ารับการพัฒนาชดเชยในส่วนที่ขาด หากขาดการเข้ารับการพัฒนามากกว่า ร้อยละ 40 ให้เข้ารับการพัฒนาใหม่เต็มหลักสูตรในครั้งต่อไป โดยรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเองทั้งหมด

5.3.2. ผลงานการศึกษา หมายถึง รายงานที่ผู้เข้ารับการพัฒนาจัดทำระหว่างที่เข้ารับการพัฒนา จำนวน 4 รายการ ได้แก่ รายงานการศึกษาส่วนบุคคล (Individual Study: IS) รายงานการศึกษากลุ่ม (Group Project: GP) รายงานการศึกษาดูงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ และรายงานผลการพัฒนาตนเองตาม IDP (Individual Development Plan)

5.3.2.1 IS หมายถึง รายงานการศึกษาส่วนบุคคล Individual Study

5.3.2.2 GP หมายถึง รายงานการศึกษากลุ่ม Group Project

5.3.2.3 IDP หมายถึง รายงานผลการพัฒนาตนเองตาม Individual Development Plan

5.3.3 ความประพฤติ หมายถึง เป็นผู้มีความประพฤติเหมาะสมตลอดระยะเวลาการพัฒนา หมายถึงการปฏิบัติตนระหว่างการพัฒนาที่แสดงถึงความตั้งใจในการเข้าเรียน ความกระตือรือร้น เอาใจใส่ การอุทิศตน ความร่วมแรงร่วมใจ ภาวะผู้นำ ไม่เป็นผู้กระทำการใดๆ อันเป็นการเสื่อมเสียหรือเป็นความเสียหายชื่อเสียงและคุณภาพของหลักสูตรฯ และต่อราชการโดยรวม

5.3.4 การผ่านการพิจารณาและได้รับอนุมัติให้สำเร็จการพัฒนา หมายถึง ผู้สำเร็จการพัฒนาตามหลักสูตรพัฒนานักบริหารระดับสูง กระทรวงศึกษาธิการ (นบส.ศธ.) จะต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการอำนวยการที่ปลัดกระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้ง จึงจะมีสิทธิ์รับวุฒิบัตร และเข็มวิทยฐานะตามที่กำหนดในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการนั้น ๆ

5.4 ระดับคุณภาพของการดำเนินงานการพัฒนาตามหลักสูตรพัฒนาผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ (นบส.ศธ.) รุ่นที่ 7 หมายถึง คุณภาพที่เกิดจากการประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดหลักสูตรและการประเมินความพึงพอใจ ดังนี้

5.4.1 การตัดสินคุณค่าและการให้ข้อมูลสะท้อนกลับจากกลุ่มผู้เข้ารับการ พัฒนา เกี่ยวกับคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดหลักสูตรพัฒนาผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ (นบส.ศธ.) รุ่นที่ 7 โดยการสนทนากลุ่มผู้เข้ารับการ พัฒนา ในประเด็นเกี่ยวกับ ความรู้ความเข้าใจ ประสบการณ์การเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ ประโยชน์ที่ได้รับ การนำความรู้ไปใช้ วิทยากร รวมทั้งการจัดทำ IS GP IDP กิจกรรมการศึกษาดูงาน กิจกรรมลูกเสือ และกิจกรรมปฏิบัติธรรม

5.4.2 การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการ พัฒนาต่อการดำเนินโครงการ เมื่อเทียบกับเกณฑ์

5.5 ผลลัพธ์การพัฒนา หมายถึง ความเหมาะสมของความรู้ และประสบการณ์จากหลักสูตร และการนำไปใช้ตามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการ พัฒนา ที่ได้จากการประเมินผลโครงการพัฒนานักบริหารระดับสูง กระทรวงศึกษาธิการ (นบส.ศธ.) รุ่นที่ 7

5.6 สถาบันฯ หมายถึง สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ